

Máirtín Ó Cadhain

Anahtar

Türkçesi: Berrak Göçer

Roman

J. bir evrak memuruydu. Her dürüst insan bunun kamu hizmetindeki en çok sorumluluk gerektiren, en zor görev olduğunu kabul edecektir. Çünkü kamu hizmeti demek, evrak demektir; her boy, her tür ve şekil, her renk ve çeşitten evrak. Eski bir mezarlıktaki taş levhalar kadar yer kaplayan, yere uzun gölgeler düşüren devasa, kalın notlar. Salyangoz gibi bir böceğin, yağmurla sırlıklam olmuş bir kayanın üstünden, ardında iz bırakarak kaydığını gösteren sümüğe benzer ince, yıpranmış fişler. Yan yana sıralanmış, numaralanmış ve silahlanmış, savaşa hazır yasalar, mahkeme kararları, kararnameler. Düzenli olarak ta daire başkanına kadar gittikten sonra astlara tekrar indiği söylenen kutsal andıçlar; rivayete göre bazılarının bakanın eli bile değmişti. Sonra etiketler vardı, üstünde ad ile numara yazan ve her belgeye yapıştırılan küçük kâğıt parçaları, bir ruj misali belgenin son rötüşü. Ama bir rötüşten çok daha fazlasıydı bu etiketler. Dosyalar ile andıçlar kadar vazgeçil-

mezdiler. Zira etiketler olmazsa bir dosya diğ erinden nasıl ayırt edilirdi? Dosyaların canlı olmadığına inanmak ya da onları etten kemikten konserve kutuları gibi görmemek güçtü. Ama dış görünüşleri canlılarla bir değildi; kolları, bacakları, gözleri, saçları, kuyrukları, boynuzları yoktu. Bugüne dek ne kör, topal ya da sinirli bir dosya görülmüştü ne hasta ya da günahkâr bir dosya ne de doktor, rahip ya da hatta memur olan bir dosya. Sanki bizimkinden ayrı, farklı bir âleme aitlerdi de fark edilmeden aramızda yaşıyorlardı. Dosyalarla etiketlerin kendi inançları, kendi ahiretleri olduğunu hayal etmek hiç de zor değildi. Bazıları, en dip ve karanlık köşelere itilseler bile bir şekilde tekrar gün ışığına çıkmayı başarıyordu. Işıktaki bırakılanlar ise sadece karanlıkta rahat ediyordu. Kin güttükleri ve birbirleriyle kavga ettikleri de belliydi. Sabahları bir dosyanın yamulmuş halde bulunduğu ya da birinin ötekinin üstüne çıktığı oluyordu. Dosyalar arasında içsavaş bile yaşıyordu. Özellikle de Babaların Hükümeti, Dostlarının Hükümeti'yle uğraştığı zaman. İnsanlar dolaplardan dosyaların cıyıklama, dövüşme, debelenme ve inleme seslerinin geldiğine yeminler ediyordu. Dosyalar buruşmuş, kesilmiş, yırtılmış, parçalanmış halde bulunuyordu. Eski dosyalar yenileri, yeniler de eskileri çekemiyordu. Sükûneti sağlamak adına ayrı tutulmaları gerekiyordu. Bir dosyanın, alela-

de bir dosyanın değil de belli bir dosyanın ne zaman isteneceği hiç belli olmuyordu. Yukarı yanlış dosyanın gönderilmesi, ölüm döşeğindeki birine son dualarını okumak üzere bir memur gönderilmesine eşdeğerti. Üstünde durdukça dosyaların başlı başına bir dünya olduğunu fark ediyordunuz, bizimkini saran ama bizimkinden ayrı bir dünya. Her dosya, bütünlüğünü kanıtlayan eşsiz etiketiyle canlı bir varlıktı. Etiketler ufacak bir esintide uçabilirdi. Narin ve kısa ömürlüydüler. Bir etiket bir dolabın altına ya da arkasına girebilir, bir dolabın içindeki dosyanın arkasına sıkışabilir ya da aralık bir kapıdan çıkabilir, sonra bir kapıdan daha ve bir kapıdan daha geçerek kendini ta dış kapının önünde bulabilirdi. Kilisede *tabernaculum* kabından kutsal ekmeğin çalınması gibi bir şeydi bu. Etiket cinayete de kurban gidebilirdi; pencereden aşağı fırlatılabilir, bacaya ya da ateşe atılabilirdi. Neyse ki burada, dosya odasında ne pencere ne baca ne de ateş vardı. Kışın borulardan sıcak su geçirdi, elektrik lambaları da hep yanardı. Ama kaza geliyor demez. Etiket esrarengiz bir biçimde kaçırılabilir, başına bin bir türlü talihsizlik gelebilirdi. Kendini yanlış dosyada, yabani bir ot ya da başıboş bir inek misali, olmaması gereken bir yerde bulabilirdi. Ya da yanlış bir kâğıt yığınınına karışıp yıllarca bulunamayabilirdi, o esnada adı da başlığı da unutulup giderdi.